

*Житомирський державний університет імені Івана Франка*

**Сікора Ярослава**

### **ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ІТ-ФАХІВЦЯ**

Підготовка фахівців у галузі інформаційних технологій у системі вищої освіти передбачає формування компетентнісної моделі навчання, яка забезпечує готовність випускника до вирішення професійних завдань за заявленими вимогами стандартів вищої освіти. Незалежно від предметної області застосування у галузі інформаційних технологій ключовою є фахова компетентність.

Існує значна кількість робіт, присвячених питанню професійної підготовки фахівців з інформаційних технологій, у тому числі формуванню їх компетентності (Л. Зубик, Р. Горбатюк, П. Малежик, Л. Матвійчук, О. Наумук, К. Осадча, Д. Щедролосьєв та ін.), проте не існує єдиної точки зору стосовно підходів до визначення фахової компетентності ІТ-фахівця.

У наукових дослідженнях прослідковується різниця у тлумаченні поняття компетентності: 1) визначення, які звужують поняття, оскільки враховують лише ЗУН і виключають здібності людини, її особистісні та соціальні якості [1, с. 27]; 2) визначення, які включають діяльнісний компонент, що розширює межі її застосування [2, с. 15].

Відмінність компетентності, на нашу думку, від традиційних понять – знання, вміння, навички, полягає в тому, що вона має інтегративний характер; співвідноситься з ціннісно-смысловими характеристиками особистості; є практико-орієнтованою.

Компетентнісний підхід є засадничим у вітчизняних та закордонних стандартах вищої освіти й професійних стандартах, що стосуються підготовки ІТ-фахівців. У Computing Curricula 2020 [3] компетентність тлумачиться як те, що людина має продемонструвати, щоб ефективно виконувати свою роботу, роль, функцію, завдання чи обов'язок. Таким чином, компетентність вимагає демонстрації

людської поведінки разом із технічними навичками та знаннями.

В. Ягупов [4] виокремлює три види компетентності: ключові компетентності – необхідні для буття особи в соціумі, набуття нею освіти та активної діяльності в суспільстві як соціальному суб'єктові; професійні компетентності – необхідні для професійного буття особи як професійному суб'єктові; фахова компетентність – необхідна для фахового буття особи як фаховому суб'єктові.

Зазначимо, що науковці, порівнюючи професійну та фахову компетентність, відзначають, що професійна компетентність є більш широким поняттям, ніж фахова компетентність, адже фахова виступає структурною одиницею професійної компетентності; фахова компетентність вказує на те, що повинен вміти виконувати фахівець у своїй професії, а професійна компетентність, окрім фахових умінь, передбачає активну діяльність спеціаліста як частини суспільства.

Поняття фахової компетентності розглядають у вузькому значенні, як готовність та здатність фахівця приймати ефективні рішення у професійній діяльності [5]. У широкому – сукупність знань, умінь, здібностей і готовності особистості до дій у складних ситуаціях і вирішення професійних завдань з високим ступенем невизначеності; здатність досягати кращих результатів праці, ставлення до професії як до цінності [6; 7].

Отже, під фаховою компетентністю майбутнього фахівця з інформаційних технологій будемо розуміти інтегративну характеристику особистості, що характеризує її здатність успішно застосовувати знання, вміння, навички та особисті якості в стандартних та змінюваних ситуаціях галузі інформаційних технологій при здійсненні професійної діяльності.

Оскільки фахова компетентність є складним особистим утворенням, то для об'єктивного оцінювання її сформованості в майбутніх фахівців з інформаційних технологій нами виділено такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний. Таким чином, сформована фахова компетентність у майбутнього фахівця з інформаційних технологій є одним з показників особистісного та професійного розвитку конкурентоспроможного фахівця.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Occupational standards: International perspectives / ed. by Oliveira J. Columbus, OH: Center on Education and Training for Employment, the Ohio State University, 1995. 142 p.
2. Development and implementing local educational standards / ed. by Meyers R. ERIS Clearing House on Assessment and Evaluation, 1998. 372 p.
3. Computing Curricula 2020: Paradigms for Global Computing Education / ed. by CC2020 Task Force. ACM, New York, NY, USA, 2020. 205 p. DOI: <https://doi.org/10.1145/3467967>.
4. Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетенція» щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. *Нові технології навчання*. 2011. Вип. 69. Ч. 1. С. 23–29.
5. Varic A. Формування фахової компетентності студента як синергетичний процес. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. Vol. 5. № 2. 2017. P. 5–8.
6. Єльнікова Г.В. Компетентнісний підхід до моделювання професійної діяльності керівника ВНЗ. Теорія і методика управління освітою. 2010. №4. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/4/10elneel.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
7. Чаговець А. Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Теоретичний аспект. Обрії. 2015. Вип. 1. С. 99–102.